הדף היומי בהלכה

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
עידוד לשוד התורה

לוח לימוד יומי:

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ט"ו
הדף היומי בהלכה: סימן קס"ב מאמצע סעיף ב' עד סעיף ג'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק א פרק ו' אות ג' עד אות ז'

עניני היום

שנת ה'תש"ך | נפטר רבי יצחק זאב הלוי (בן ר' חיים) סולובייצ'יק זצ"ל ("הרב מבריסק").

נולד בשנת ה'תרמ"ו לאביו רבי חיים מבריסק שכיהן אז כראש ישיבת וולוז'ין. הוא היה ידוע מגיל צעיר בגאונותו ושכלו החריף, ובגיל 16 כבר שלט בע"פ בגמרא עם רש"י. אביו אמר עליו פעם "הלכה כמותו בכל מקום". לאחר פטירת אביו בשנת תרע"ח מונה לרבה של בריסק. בשנת תש"א עלה לירושלים וייסד בה את ישיבת בריסק. אשתו ושלושה מילדיו נספו בשואה.
התפרסם בהחמרתו בהלכה, ובשאלות הלכתיות השנויות במחלוקת הקפיד לצאת ידי כל הדעות, כפי שנוהגים בני שיטת בריסק. בין ספריו הידועים ניתן למנות את: "חדושי מרן רי"ז הלוי", "חידושי הגרי"ז", "חידושי הגר"ח והגרי"ז" ועוד.

אילו נעליים אסור לנעול ביום הכיפורים?

הלכות והנהגות לימים הנוראים
מתוך ביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

אסור לנעול ביום־כיפור נעל העשויה מעור, או שחלקה עשוי עור, ואף אם השרוכים בלבד עשויים עור. כמו כן, אין להכניס 'מדרס' העשוי מתכת ומצופה עור לתוך נעל המותרת בנעילה ביום־הכיפורים, אך אם ההליכה קשה ללא מדרס זה, יש שהתירו להכניסו.
האיסור הוא אף לעמוד על מקום אחד כשהנעל על־גבי הרגל, וכל־שכן לצעוד כך; ויש מקום להחמיר אף שלא לעמוד על־גבי משטח העשוי עור. ויש שהחמירו שלא לנעול אף נעל העשויה מבד, גומי או כל חומר אחר, כאשר היא מגנה על הרגל, ואין חשים בעת ההליכה את קושי הקרקע; אולם כהשהסוליה אינה עבה, וחשים דרכה את קושי הקרקע, ניתן להקל אף לדעה זו. ונעלים סינטטיות שמקובל לנועלן בכל ימות השנה, יתכן שדינם כנעלי עור ואסורות מן הדין.
הפוסקים נחלקו אם חובת הנטילה לאחר נגיעה בנעליים אמורה אף בנעלי בד, נעלי גומי וכדומה, והנועל נעליים אלו ביום־הכיפורים, ונוהג כדעת המחמירים ליטול את ידיו, עליו להקפיד לחולצן ללא נגיעה בהן, ואם נגע בהן, יטול את ידיו רק במקום שבו נגע בנעליים.

[סימן תריד, סעיף ב, ס"ק ה, ו וי"ד, שעה"צ ס"ק ה וביה"ל ד"ה אפילו; ביאורים ומוספים דרשו, 7, 9, 10 ו־20]

באיזה מקרה צריך לשפוך מים שלוש פעמים על כל יד?

השופך בנטילת ידים פחות מרביעית (86.4-150 מ"ל, לשיטות השונות) מים על כל יד, צריך לשפוך פעמיים: פעם אחת כדי לטהר את הידים, ופעם נוספת כדי להעביר את מֵי השפיכה הראשונה אשר נטמאו מהיד. ואם ידו מלוכלכת בדבר הנחשב ל'חציצה' ופוסל את הנטילה, ויש לו יותר מרביעית מים, ינקה את ידיו במעט מים, ויותיר לפחות רביעית עבור הנטילה. ואם אין לו יותר מרביעית, ואין לו אפשרות אחרת לנקות את הידים, ישפוך מעט מהרביעית על ידיו כדי לנקותן, ואחר כך ישפוך פעמיים נוספות על כל יד. ואין צריך לנגב את ידיו בין השפיכה הראשונה לשתי השפיכות האחרות; ויש אומרים שאם הפסיק ביניהן - צריך לנגב. [סעיף ב, ס"ק יז, יט וכב, וביה"ל ד"ה הנוטל; ביאורים ומוספים דרשו, 11]

כמה פעמים שופכים מים על כל יד בנטילת ידים לסעודה?

השופך בנטילת ידים רביעית מים ויותר בבת אחת על כל יד, יכול לשפוך את כל המים בשפיכה אחת, כיון שרביעית מים בבת אחת נחשבת כמי מקוה, שמטהרים את הטובל בהם והם עצמם נותרים בטהרתם, וכך גם מים אלו נותרים בטהרתם, ועל כן אין צורך בשפיכה נוספת להעברת מֵי השפיכה הראשונה מהיד. אולם, יש אומרים שאף באופן זה צריך לשפוך מים נוספים כדי להעביר את הראשונים. ויש אומרים שלכתחילה צריך לנהוג כדעה השניה, ולשפוך פעמיים על כל יד, אך יש להתנות שנוהג כן 'בלי נדר', כפי שראוי להתנות בכל חומרא שאדם מחמיר לעצמו. ויש אומרים שניתן לנהוג לכתחילה כדעה הראשונה. [סעיף ב, ס"ק כא, ושעה"צ ס"ק יח; ביאורים ומוספים דרשו, 14]

האם צריך לשפשף את הידים זו בזו לאחר נטילתן?

הנוטל ידיו צריך לשפשפן זו בזו לאחר הנטילה, כדי לנקותן היטב, וזאת אף כששופך רביעית על כל יד, או שטובל את ידיו במי מקוה ובנהר. ובדיעבד, אם לא שפשף - ידיו טהורות. וכשצריך לשפוך פעמיים על כל יד (ראה לעיל) - אם נוטל את שתיהן כאחת, או ששופך רביעית על כל יד - ישפשף לאחר השפיכה הראשונה; ואם נוטלן בזו אחר זו ושופך פחות מרביעית, ישפשף לאחר השפיכה השניה, ויברך קודם השפשוף, אך המנהג לברך בסמוך לניגוב. ויש שכתב בשם האריז"ל שיטול ידיו שלש פעמים רצופות, ואחר כך ישפשפן, ויברך וינגב. ויש אומרים שעל פי הקבלה צריך לשפשף שלוש פעמים. [סעיף ב וס"ק כג-כד; ביאורים ומוספים דרשו, 17-18]]

אתמול למדנו

- השופך בנטילת ידים פחות מרביעית מים על כל יד, והיו אצבעותיו וכף ידו מתנוחה מאוזנת בשעת נטילת ידים - לאחר שפיכת המים יטה אותן כלפי מעלה.
- כששופך רביעית ויותר בבת אחת על ידיו, וכן כשטובל ידיו במקוה או בנהר, יכול להחזיק את ידיו בכל תנוחה שיחפוץ בה, אולם בעת שפיכת המים ראוי להטות את האצבעות וכף היד כלפי מעלה, וזאת משום שבצורה זו המים מגיעים בקלות לכל שטח היד. ועל פי הקבלה ראוי להגביהם לאחר הנטילה; ויש שכתבו שעל פי הקבלה יש להגביהם עד כנגד הפנים.

מחר נלמד

- האם ניתן ליטול ידים מבקבוק?
- טפטפו מעט מים מהברז בשעת הנטילה - האם צריך ליטול שנית?
- נטלת יד אחת ונגעת בשניה לפני שנטלת גם אותה - האם צריך ליטול שנית?